

País Valencià queda inclòs en la de *catxap* i no en la de *farnaca*, però és clar que, havent vingut aquest des d'Orient, s'hagué d'haver estès primerament pel valencià, i haver-s'hi perdut després.

Es pot sospitar també que una variant del port. *cachapo* hagués passat a la nostra península amb aquell suposat sentit de 'galàpat', car el port. *cachopo* designa una roca submergida o un banc de sorra: «o *cachopo* Sul da barra do Tejo», p. ex., que porta el nom àrab Alpeidão (*al-baidân* 'les blanques' perquè en rompre-hi les ones el cobreixen d'immensa blancor) segons D. Lopes, *RLus.* xxiv, 263. Formes anàlogues encara que no s'apliquin a aquest *cachopo*: *Cachopo* freguesia prop d'Alportel, distr. Faro, *Cachopi* cognom llatinitzat el 1258, *Cachapães*, -panes, casal en docs. de 1220 i 1258 (Cortesão, *Onomástico*). Esperem que els orientalistes ens ajudin en aquest problema amb més investigacions.

DERIV.: *Catxapó*, var. dimin. que és pròpia de molts llocs (veg. notes 3 i 4). *Catxapera* 'lloriguera, cau de conills' (Gandesa, Benassal, Llucena: *AlcM*; Alzira, el Boixar); var. *gatxapera* (Font de la Figuera); a la zona xurra d'Énguera i el Canal de Navarrés viuen les dues variants. *Acatxapar-se* 'abaixar-se per no ser vist' (GGirona, *VocMaest.*, 14); com a tr. 'abaixar, vèncer' (Tort.: *AlcM*).⁶ *Acatxapat* 'aplanat' (Tort.: BDC III, 82; Petrer, 1963); 'retret, encongint' (Monòver: *Canyissaes*, p. 132). J. G.

¹ *Dag.* documenta *catxapet* el 1715 (¿de Barcelona?) ; Escrig, *Dicc. Val-Cast.*, 1851, dóna la var. amb g- (escriu *gajap*, -era). — ² Cf. Wagner, *VKR* v, 31: *cacciappu* 'insult dirigit a un nen malaltís'; i *gaciapu* 'conill jove' (Spano). — ³ Es diu generalment *catxap* o *catxapet*, o bé totes dues formes, però en algunes localitats amb g- (Estivella, al Baix Pallància, etc.); J. Escrig, de Llúria, va posar *gatxap*, -era (escrivint amb -j- d'acord amb la seva ortografia); Martí Gadea, d'Alcoi, en el seu *Dicc. Val-Cast.*, 1891, va donar *catxap*, -era (amb -j- també); la forma dimin. *catxapó* (a Sumacàrcer); a Novelda *Catxapos* és un sobrenom, i a Alcúdia de Veo (de parlar xurro): *gachaponico*; veg. també nota 4. —

⁴ Al nord del territori occidental *catxap* arriba al sud i als voltants del Montsec (Utxafava, Corçà, Alins de Llit.) i el dimin. *catxapó* (Tragó de Nog., Tudela, Colldeprat, Peralba), però ha penetrat a la zona pallaresa i Urgellet en alguns punts (Sarroca de Bellera, St. Romà de Tavèrnoles, Tost, Tuixén); d'altra banda, el fet que a Cabó diuen *capó* sembla suggerir que hi és una forma encara no ben arrelada; *catxapó* apareix a més a la zona de la Ribagorçana (Sopeira) (dades recollides per JCoromines entre 1953-65). — ⁵ Cf. *cazapo* 'pequeño recipiente donde el guadañero lleva un poco de agua con la piedra de afilar la guadaña', usual a Cespedosa (*RFE* xv, 270), derivat de *cazo*, i *cachapo* amb el mateix valor al Bierzo (G. Rey), derivat de *cacho*, *cachorro*. — ⁶ Cf. GGirona, *VocMaestr.*, p. 15: «*Acatxupar* (a algú). Amorrar-lo, baixar-lo contra terra; variants: *acatxuporrrar*, *acatxiporrrar*».

Catxa, *catxa-pit*, *catxar*, V. *acotar*

+CATXAROFÀ, 'clot natural en una penya' (Gavarra); pot ser una deformació de *carxoja*, que JCoromines ha oït usar en aquest sentit en alguns llocs (i cf. allí *escarxojar-se*). J. G.

CATXARUPES, *fer c.* (registrar per *Dag.* a Manresa); mot de creació afectiva; i així mateix ho deu ser *catximarro* que Porcillos, *Notes Folk. d'Ager*, 1899, p. 13, dóna com a sinònim de *collgall* 'parrac, drap usat, cosa que no val res'. J. G.

CATXARUTA, 'escudella feta amb diversos ingredients (cols, patates, farina, carbassa, fideus, etc.)' (mot de poca extensió en la llengua, registrar pel *Dag.* a la Muntanya i localitzat per *AlcM* a Ripoll); el seu significat i l'element inicial *catx-* fan pensar en la forma *cacherulo* o *cachirulo*, que com s'ha mostrat devia ser la forma mossàrab corresponent a *casserola* (veg. *CASSA*), el sufix *-uta* també es creu ser d'origen mossàrab (veg. *cagarruta* sota *CAGAR*), però en aquest cas la localització geogràfica del mot no s'aplica. J. G.

CATXASSA, 'calma, lentitud excessiva', i els seus derivats *catxasser*, *catxassós*, *catxassut*, que s'usen en el llenguatge popular de València o d'altres parts, i utilitzat també per alguns escriptors (PdAPenyà i Victor Català, veg. *AlcM*) són castellanismes, i en aquesta llengua *cachaza* probablement ve del portuguès (*DCEC* I, 564b43). J. G.

CATXAVA, 'bastó tort'; mot castellà que s'usa algun cop al Pallars; veg. *cachava* 'cayado' [Acad. 1884], *DCEC* I, 567a51-57. J. G.

CATXEAR o CATXEJAR, mot de l'argot barceloní i comú al cast. significant 'registrar els suspects per prendre'ls. les armes'; abans sembla tenir el sentit de 'apoderar-se d'alguna cosa' i 'robar', i apareix també amb formes semblants a l'Amèrica; més detalls en *DCEC* (I, 565, *cachear*). J. G.

CATXEMIRA, llana de les cabres de Catxemira (BDC IV, 82); 'la tela que es fa de la dita llana' (Mall.: *AlcM*). J. G.

CATXERULO, mot usual al País Valencià; Escrig, 1851 sota *cagerul-lo*, després de posar «cachirulo (embarcación)», que sembla haver reproduït del dicc. acadèmic, diu: «Suele también aplicarse la voz valenciana a las barracas o habitaciones rústicas construidas en forma cónica o que rematan como un cono, y a otras cosas a éste parecidas»; MGadea, 1891, afegeix al que diu Escrig el significat de 'estel', que és molt viu actualment [MGadea, *T. del Xè* II, 26: «al --- sobre gastar-lo en millojes y *cajerulos* ---, ata li donen el --- valor de monedà»; GGirona, *VocMaestr.*, 145; i l'usa Pascual Tirado: *AlcM*], i que ha sortit del